ئێران لە ژێر چەتری نەخشەکانی ئەمریکادا.. عوسمانی حاجی مارف

دورخستنەوەی عەلی خامنەیی لە دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی، بە ترەمپ خاڵێکی وەرچەرخان دەبێت لە بردنە پێشەوەی سیاسەتەکانی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەلای ترەمپەوە خامەنەیی پیاوێکی بەهێزە و چەقۆی ڕژێمە، بۆیە دوورخستنەوەی، جا لە ڕێگەی ڕێککەوتنێکی دیپلۆماسیەوە بێت یان هێرشێکی سەربازی، دەتوانێت ڕێگە زیاتر خۆش بکات بۆ دانوستان لەگەڵ حکومەتی ئێراندا.
لە لایەکی دیکەوە، هەنگاوێکی لەو شێوەیە دەتوانێ ڕژیمی ئێران بخاتە ناو قەیرانێکی درێژخایەنی یەک لە دوای یەک، یان پشێوی ململانێیەکی ناوخۆیی دەسەڵات لە نێوان کوتلە ڕکابەرەکانی ناو سوپای پاسداران بخولقێنێت، دەرفەتێکیش بۆ لایەنە ئۆپۆزسیۆنەکانی ناو دەسەڵات دەڕەخسێنێت بۆ فراوانکردنی نفوزی خۆیان، ئەمەش پەیامێکی ڕونە بۆ ئەوانەی پشتیوانی خامەنەیی دەکەن، بەمەش ڕێگری لە بەردەوامبونی پشتیوانیان دەگرێت.
لە هەمان کاتدا، واشنتۆن بیر لە توندکردنەوەی جێبەجێکردنی سزاکان دەکاتەوە لە ڕێگەی لادانی کەشتیە نەوت هەڵگرەکان، یان بە ئامانجگرتنی چەند تێرمیناڵێکی هەناردەکردنی نەوت بەدرێژایی کەنارەکانی باشووری ئێران، کە دەتوانێت داهاتی نەوت بەشێوەیەکی بەرچاو کەم بکاتەوە.
دانوستانە پێشبینیکراوەکانی نێوان ئەمریکا و ئێران تەنها لە چوارچێوەی تەقلیدی پرسی ئەتۆمیدا نابێت، بەڵکو دەست دەخاتە سەر خودی پێکهاتەی ڕژێمی ئێران و ئاراستە ستراتیژیەکەی لە ناوچەکە و جیهاندا، ترەمپ ئەم پرۆسەیە بە دەرفەتێک دەزانێت بۆ جێبەجێکردنی گۆڕانکاریەکی قوڵی سیاسی لەناو ڕژێمی ئێراندا.
لە پشتی ئەم یاریەوە سیاسەتی ڕەچاوکردنی نێودەوڵەتی بەرفراوانتر دەبزوێ، دیارترینیان هەوڵەکانی واشنتۆنە بۆ کەمکردنەوەی نفوزی چین لە ناوخۆی ئێراندا، ئەمەش دانوستانەکانی ئەمریکا و ئێران دەکاتە بەشێک لە ململانێیەکی جیۆپۆلەتیکی فراوانتر.
ئەو ڕێڕەوی دانوستانەی کە ئێستا لە نێوان ئەمریکا و ئێران ئامادە دەکرێت، تەنیا بە فایلە ئەتۆمیەکە، بەرنامەی مووشەکی بالیستیک، یان تۆڕی کاریگەری ناوچەیی تاران سنووردار نییە، بەڵکو درێژدەبێتەوە بۆ باسکردنی گۆڕانکاریە قووڵترەکان کە کاریگەریان لەسەر خودی پێکهاتەی ڕژێمی ئێران و هاوسەنگی هێز لەناو

دامەزراوەکانیدا و ئاراستەی ستراتیجیەکەی لە ناوچەکە و جیهاندا هەیە.

ترەمپ، لەسەر بنەمای ئەو قەناعەتە مامەڵە لەگەڵ ئێران دەکات، کە کێشەی بنەڕەتی لەگەڵ ئێراندا تەنیا تەکنیکی یان سەربازی نییە، بەڵکو سیاسی و پێکهاتەی سستمەکەیەتی، ئەمەش سیاسەتی ڕێبازی گۆڕانکاری لە ناوەوەی ئێران ڕوون دەکاتەوە.

ئەم ڕێبازە ئەمریکیە بە ئاشکرا لەلایەن ترەمپەوە دەربڕا، کاتێک گوتی “ئێران پێویستی بە گۆڕینی سەرکردایەتیەکەی هەیە”، بە ئاماژەدان بە گۆڕانکاری لە ڕێڕەوی حوکمڕانی و سروشتی بڕیاردان لە ناو ڕژێمدا، بەبێ ئەوەی مەرج بێت ئاماژە بە ڕووخانی سەربازی بکات، ل□ بەرامبەردا تاران ئاگادارە کە واشنتۆن هەوڵدەدات هاوکێشەیەکی فشار بسەپێنێت لە رێگەی ئابڵوقەی سەربازی و دانوستانەوە.

سەرکردایەتی ئێران لە ئاست هەر دانوستانێک کە لە ژێر هەڕەشەی کردەی سەربازیدا ئەنجام ئەدرێت، لە ڕادەبەدەر هەستیار و دودڵن، ترسی ئەوەیان هەیە لە ئاکامدا دانوستانەکان ببنە بەرگێک بۆ کردەوەی سەربازی، یان ئامرازێک بۆ وەستان و زیاتر قەیراناویکردنی دۆخی ناوخۆ، بۆیە تاران دانوستانەکان وەک پرس□یەکی تەکنیکی تەماشا ناکات، بەڵکو وەک تاقیکردنەوەی ئایندەی مانەوەی خۆی بۆی دەڕوانێت.

ئەتوانین بڵێین، ئێران دانوستانی لەگەڵ ئەمریکا وەک تاقیکردنەوەی پاراستنی مانەوەی خۆی مامەڵە دەکات، نەک ڕێکەوتنێک بۆ هەڵگرتنی سزاکان یان ڕێگریکردن لە ڕووبەڕووبوونەوەی سەربازی.

واشنتۆن گرژیەکان زیاتر دەکات بۆ ئەوەی ئێران ناچار بە ملکەچی گەورەتر بکات، هەروەها تاران، ئیسرائیل تۆمەتبار دەکات بەوەی کە کاردەکات بۆ پاڵنانی ئەمریکا بەرەو ڕووبەڕووبوونەوەی سەربازی.

سەبارەت بەئایندەی پەیوەندیەکانی ڕژێمی ئێران لەگەڵ ئەمریکا، مشتومڕێکی نێوخۆیی بێوێنه لەنێو ڕابەرانی کۆماری ئیسلامیدا قسەی لەسەر دەکرێت، هەندێک پێیان وایە ئێران ناتوانێت بەرگەی شەڕێکی دیکە بگرێت و جەخت لەسەر دانوستانی هەمەلایەنە دەکەن کە بابەتی جۆراوجۆر لەخۆ بگرێت، لەوانە بەرنامەی ئەتۆمی، مووشەک، کاریگەریی ناوچەیی و تەنانەت دووبارە دابەشکردنەوەی دەسەڵات لەناو ڕژێمدا.

بەشێکی تریان پێداگری لەسەر سنووردارکردنی دانوستانەکان، تەنها لە سەر پرسی ئەتۆمی دەکەن، لە بەرامبەر هەڵگرتنی گەمارۆ ئابووریەکان، هەروەها ڕەتیدەکەنەوە چارەسەری ئەو پرسانەی دیکە بکەن کە تاران بە هێڵی سووری دەزانێت.

بەشێکی توندڕەو، هەر جۆرە دانوستانێکی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ

لەگەڵ واشنتۆن □□ت□د□کەنەوە و دەڵێن هەر ئیمتیازێک دەبێتە هۆی زنجیرەیەک ئیمتیازات کە دواجار ڕژێم لە ناوەوە لاواز دەکات.

بەڵام بەگشتی بۆچونی باو لەناو بازنەکانی بڕیاردان مەیلیان بەرەو دوورکەوتنەوە لە شەڕ دەڕوات، لەگەڵ ئەوەی ڕۆڵی عەلی لاریجانی زیاتر بەرچاو دەکەوێت لە بەڕێوەبردنی ئەو پرسەدا، لە چوارچێوەی ڕێبازن□کدایە، کەهەوڵبدەن لەسەر بنەمای سازشکردن لەسەر هەندێک بنەمای بنەڕەتی بێت بۆ پاراستنی ڕژێم.

دانوستانەکان تەنها لە پرسی ئەتۆمیدا سنووردار نین، چونکە واشنتۆن پێداگری لەسەر چارەسەرکردنی فایلی مووشەکی بالیستیەکە دەکات، لە نێوان پێگەی ئەمەریکا و ئێرانیشدا تورکیا هەوڵدەدات ڕۆڵی نێوەندگیری بگێڕێت بە گەڕان بەدوای فۆرمولەیەکدا کە گەرەنتی ئەوە بکرێت کە بەکارهێنانی مووشەک سنووردار بکرێت، لە بەرامبەردا ئەمەریکا گەرەنتی ئەوە بکات کە ئێران نەکرێتە ئامانج!.

هەروه□ا دانوستانەکان باس لە پرسە هەستیارەکانی ناوچەکە دەکات، دیارترینیان غەززە، لوبنان و عێراق و یەمەن، لە چوارچێوەی هەماهەنگی نێوان ئەمریکا، تورکیا، قەتەر و سعودیە، ئەم هەماهەنگیە ئامانجی چەسپاندنی ئاگربەستە لە غەززە و گفتوگۆکردن لەسەر ئایندەی چەکەکانی حەماس، کە دەکرێت کاریگەری لەسەر لوبنان هەبێت سەبارەت بە چەکەکانی حزبولڵا، لە بەرامبەردا گەرەنتی ڕاگرتنی هێرشەکانی ئیسرائیل و دەستپێکردنی پرۆسەیەکی سیاسی ناوخۆیی بدرێت.

جگە لەوەش پێشبینی دەکرێت هەر ڕێکەوتنێکی نێوان ئەمریکا و ئێران کاریگەری لەسەر عێراق هەبێت ب□ پ□نانی بەرەو یەکلایکردنەوەی سیاسی، سەبارەت بە سەرۆک وەزیران و پێکهێنانی حکومەت و ئایندەی هێزەکانی نزیک لە تاران.

مەسەلەیەک کە زۆر گرنگە بۆ واشنتۆن لە پرۆسەی دانوستان لەگەڵ تاران، بەستراوەتەوە بە کۆمەڵێک مەرجی ئاشکرا نەکراوی پەیوەست بە پەیوەندی ئێران لەگەڵ چین، بەبێ ئەوەی وەک خاڵی دانوستانی ڕاستوخۆ یان نووسراو خراتەبێتە ڕوو. ئیدارەی ئەمریکا ئەم پرسە وەک بەشێک لە دیدگای ستراتیژی فراوانتری خۆی بۆ بەڕەنگاربونەوەی کاریگەریەکانی چین، بەتایبەتی لە کەرتی وزە و ڕێڕەوی بازرگانیدا مامەڵەی لەگەڵ دەکات.

ئەم مەسەلەیە تیشک دەخاتە سەر سنووردارکردنی پشتبەستنی چین بە نەوتی ئێران و کۆنترۆڵکردنی هەناردەی وزەی ئێران ب□ چ□کین بە نرخێکی ئیمتیاز لە دەرەوەی چوارچێوە ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان، بەمەش ڕێگری لە ئێران دەکرێت کە ببێتە سەرچاوەیەکی وزەی هاوتەریب لە دەرەوەی کۆنترۆڵی ئەمریکا.

هەروەها واشنتۆن هەوڵدەدات ڕێگری بکات لە چەسپاندنی هاوبەشییەکی ستراتیژی درێژخایەنی نێوان تاران و پەکین، لە ڕوانگەی ئەمریکاوە ئەم شەریکایەتییە چەترێکی ئابووری و سیاسی بە ئێران دابین دەکات کە لە سزاکانی ڕۆژئاوا دەیپارێزێت.

ئەمەریکا ئامانجی ئەوەیە، وردە وردە ئێران لەپەیوەند بە ڕۆژئاواوە، بخاتەوە ناو سیستەمی ئابووری جیهانییەوە، هەروەها تێکەڵبونی بە سیستەمی چینی کەم بکاتەوە، ئەمەش توانای پەکین سنووردار دەکات بە بەکارهێنانی ئێران وەک سەکۆیەک بە کاریگەری ستراتیجی لە کەنداو و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، هەروەها هاوسەنگی وزە و هاوسەنگی بازرگانی ناوچەکە لە چوارچێوەی نفوزی ئەمریکادا ڕێکبخاتەوە.

ئەم دانوستانانە پەیوەستن بە دیدگای نەخشەی سیاسی فراوانتری ئەمریکا بە دووبارە ڕێکخستنەوەی هاوپەیمانەکانی لە ناوچەکەدا، هەوڵدەدات ئێران بخاتە ناو ڕێڕەوە سنوورداکردنی لەگەڵ چیندا، تا ڕۆڵی زیاتر بە ئەمریکا بدرێت لە کۆنترۆڵکردنی ڕۆیشتنی وزە و گاز، لەوانەش چۆنیەتی هەناردەکردنی غازی ئێران بە بازاڕەکانی ئاسیا.

لەم چوارچێوەیەدا، ترەمپ کار لەسەر بنیاتنانی چوارچێوەیەکی نوێی ناوچەیی دەکات کە لەسەر بنەمای لێکنزیکبوونەوەی سیاسی، ئەمنی و ئابووری بێت و ئەم ڕێگایە بە فراوانکردنی ڕێککەوتنەکان لەگەڵ ئیسرائیل دەبەستێتەوە، بەمەش گۆڕانکاری لە ڕێکخستنە تەقلیدیەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا دەکات.

لە کۆتایدا دانوستانەکانی ئەمریکا و ئێران وەک پرۆسەیەکی تەکنیکی تەنها بۆ چارەسەرکردنی قەیرانی ئەتۆمی بەڕێوەناچێت، پرۆسەیەکی سیاسی هەمەلایەنەیە بە ئامانجی ڕێکخستنەوەی پێگەی ئێرانە لە ناوچەکە و جیهاندا، هێنانەدی گۆڕانکاریە لە چوارچێوەی پێکهاتە سیاسیەکەیدا، بە مەبەستی دوورکەوتنەوە لە شەڕ لە لایەک و سەپاندنی هاوسەنگی نوێ لە لایەکی دیکە.

هەڵبەتە ئەگەری پارچە بەبونی هێزی سەربازی ئێران هۆکارێکی چارەنووساز دەبێت لە هەر جۆرە گواستنەوەیەک یان گۆڕینی ڕژێم لە ئێراندا، بەڵام زەحمەتە پێکهاتەی ناو سەرکردایەتی سوپای پاسداران لە دژی خامنەیی کار بکەن، چونکە ئەم پێکهاتەیە نزیکەی لەسەدا ٢٠ی دانیشتووانن کە عەقیدەیی و دڵسۆزترین لایەنگرانی کۆماری ئیسلامی پێکدەهێنن.

بەجگە لە نزیکەی لەسەدا ٨٠ی ئەو ئێرانیانەی کۆماری ئیسلامیان ناوێت، بە دڵنیاییەوە نایانەوێت لەلایەن هێزێکی سەربازیی وڵاتێکی ترەوە حوکمڕانی بکرێن، یان بەگشتی بەشێکی زۆرینە لە دانیشتوانی ئێران، ئەوە ڕەت دەکەنەوە، هەرهێزکی چەکداری دور لە دەورو ئیرادە

و خواست و ئومێدی دانیشتوان دەسەڵات بگرنە دەست.

خەڵکی ئیڕان ئێستا بە جیا لە سیناریۆی دانوسانەکان، لە چوارچێوەی دۆخی شەڕێکی مەترسیداردا ڕۆژانیان بەسەر دەبەن، لە چاوەڕوانی ڕوودانی گەورەترین کارەساتدان، کە ئایا شەڕ دەقەومێت و وڵاتەکایان وێران دەبێت، یان بەری پێدەگیرێت، پرسیارەکە، مان و نەمانی کۆماری ئیسلامی ئێران بەرامبەر نەخشەکانی ئەمریکا وەڵام دەداتەوە، نەک دانوستانەکان.